

UNITÁRIUS ÉLET

X. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1956. JÚNIUS HÓ

Heltai Gáspár „Háló”-ja

Heltai Gáspár munkáival, mint a XVI. század legjobb magyar prózairodalmi termékeivel sokat foglalkozik — megérdemelten — az irodalomtörténetírás. Csak éppen a „Háló”-val nem, pedig minket unitáriusokat éppen ez érdekel a legjobban, mert ebben fejt ki unitárius teológiai nézeteit. Még sajnálatosabb, hogy maga az unitárius szakirodalom sem foglalkozott soha a „Háló”-val, mé gcsak egy cikk erejéig sem pl. a Keresztény Magvetőben. Ez a körülmény indokolja, hogy megtörjem a jeget s felhívjam a figyelmet a „Háló”-ra.

A könyv 1570-ben jelent meg először Heltai saját nyomdájában Kolozsvárott, még pedig János Zsigmond királynak óhajára és költségén. A könyv a spanyol inkvizícióról szól s latin nyelven írta a spanyol Reginaldus Gonsalvius, aki természetesen nem adhatta ki Spanyolországban művét, hanem Heidelbergben nyomatták ki latinul 1567-ben, németül pedig 1569-ben. Angolra 1568-ban fordították s Londonban jelent meg, úgyszintén, holland nyelven is Londonban jelent meg 1569-ben. E három fordítást követte a Heltaié, 1570-ben. Ő, mint írja, a latinból dolgozta át művét, mert egy ilyen példányt hoztak János Zsigmondnak. Ez tehát újdonság volt a protestáns országokban s először vitt hirt nekik az inkvizíció borzalmairól. Álljunk meg ezzel kapcsolatban János Zsigmond személyénél. A közelmúlt reakciós történetírása, úgy tüntette fel János Zsigmondot, mint egy degenerált bábót, környezetét, Blandrata, Csáky Mihály, Békés Gáspár kezében. Aki protestáns lett ezeknek befolyására, de minden belső érdeklődés nélkül. A valóság pedig az, hogy János Zsigmond Dávid Ferenc tanításai után elmélyedve a Bibliában, öntudatos unitáriussá lett, élénken és fáradhatatlanul résztvevett a hitvitákban, folyton olvasott, tanult s mint Maecenas egyházának, igyekezett alattvalóit is felvilágosítani. Azt mondja erről Heltai az előszóban: „Ezt a könyvet... a mi felséges és kegyelmes királyunk elolvasván... mikoron látta az iszonyú dolgokat, melyeket az Antikrisztus Pápa Hispániában és Olaszországban cselekedti az ő pilises hóhérai által — tetszett királyunknak, hogy e könyvet magyar nyelven tolmácsolják és kinyomtatnák. Költséget is adott a nyomtatásra. E könyvvel meg akarja mutatni az ő alattvalóinak és híveinek és az egész magyar nemzetnek — a Pápa Antikrisztust...” Tehát nemcsak az erdélyieknek szánta e könyvet János Zsigmond, hanem a Habsburg uralom alatt élő magyaroknak is.

Hogy János Zsigmond elérte célját, hogy a könyvet sokan olvasták, az már Heltai Gáspár érdeme is: vonzó stílusban írta meg az amúgy is érdekfeszítő tárgyat. Azután utolérte a korokban népszerű könyvek sorsa, a sok olvasástól elrongyolódtak s alig maradt belőlük egyetlen példány is. A Hálót is csak mint unikumot őrizte a Nemzeti Múzeum könyvtára 1915-ig, amikor onnan Trócsányi Zoltán az Akadémia kiadásában közzétette.

Heltai ötletessége mutatkozik már a munka címlapján is. Ő nevezte el a könyvet Hálónak, mert sem az eredetiben, sem a német, angol fordításokban ez nincs. Azok egyszerűen azt mondják: A Hispániai Inkvizíciónak felfedett mesterkedései. Ellenben Heltai sokkal szívesebben mondja: „Háló, amellyel a Pápa Antikrisztus Hispániában a jámbor keresztényeket, az Evangéliumnak követőit... kikeresi, megfogja... és rettenetes halálokkal megöli az ő pilises hóhérai (papjai) által”.

A pápa Antikrisztus neve nem Heltai találmánya. A XVI. században, 1520-ban Luther nevezte először „Az egyház babiloni fogságáról” írott művében a pápát Antikrisztusnak. De megtaláljuk Dávid Ferenc írásaiban is az Antikrisztus pápa elleni támadást. Pl. a Rövid Magyarázatban (10, 1.): „Az Antikrisztus hozzáadja a Szentíráshoz a szofistákat, contiliumokat, azokban való végezéseket és egyéb-féle sok emberi szerzéseket, kikkel az igaz írásnak méltóságát meghomályosítja. Az Antikrisztus más lelket hozott ki, aki különbet tanít a Krisztusnál, mely hamisságnak lelkével az Krisztus lelkét kipellengérezte az anyaszentegyházból”.

A mai fülnek persze túlzottnak tetszik ez a XVI. századi stílus, de vegyük figyelembe, hogy katolikus részről az 1525-i „luteráni comburantur” országgyűlési végzéshez éppen Miksa király idejében csatlakozott az „ariani-comburantur” törvény is. Élet-halál harc folyt akkor, nemcsak afféle szószátyárkodás.

Heltai Hálója egyébként két részre oszlik: a tulajdonképeni spanyol inkvizícióról szólóra és egy terjedelmes előszóra, amelyben saját felfogását fejt ki a szentháromságról. Ez a felfogás megegyezik azzal, amelyet Dávid Ferenc és ő maga is az 1569-i nagyváradi hitvitán vallott a szentháromságról. Nemcsak a katolikusokat támadja, hanem egy kalap alá veszi e kérdésben velük a lutheránusokat és reformátusokat is, mert a szentháromság kérdésében ezek is ellentétes nézeteket vallottak az unitáriusokkal szemben.

Mint Trócsányi Zoltán, a munka tudós kiadója megállapította: a Háló elejétől végig a Heltai Gáspár színes, ötletes, üde és könnyed nyelvén; a magyar népmesék nyelvén van írva. Aesopus fabuláinak (meséinek) s az Inkvizíciónak művészi átdolgozása ugyanazon kiváló prózaírónak munkája.

Lássunk most egy szemelvényt a Bevezetésből, mégpedig azt, ahol megmagyarázza, hogy a középkori egyház minő nagy hatalommal rendelkezett a nép fölött, hogyan gyötörte azt. „A pápa mind behálózta és bekörítette vakságba az embereket ez-világon az ő gyónásával, purgatóriumával, átokával, ódozásával, búcsújával stb. Annyira, hogy mind lelkőkkel, mind testekkel és mind marhájokkal (vagyonukkal) birt. Azt kellett mindennek hinni és vallani, valamit a pilisesek (papok) mondtanak. Azt kellett enniök, mit a papok akartanak. Ez napokon nem mertenek húst enni, hanem csak lencsét stb. Más napon szabad volt a tikmony (tojás), vaj, tej, de a hús nem volt szabad. Akkoron kellett megházasulniok, mikoron a papok akarták. Hol böjtet, hol adventet szerzettenek, akkoron nem lehetett a megházasulás. Azt kellett venniük házasságra, kiket az papok engedtenek. Mert ők csináltak izeket. Hetedizig, ötödizig, komások és sógorok között nem lehetett a házasság. Marhájokkal (vagyonukkal) is birtanak. Mert keményen és ugyan átok alatt szedték a sok dézsmát (tizedet). A sok mise árának, a sok offerálásnak (ajándék) nem volt soha vége. És amit az hálóval el nem vehettek az embereken, azt szüntelen való gyóntatásokkal, koldulásokkal elkaparították magoknak a szegény embertől. Kicsoda győzi, felséges Isten, ezt a nagy rabságot előszámolni?” (47. lap.)

Aki Heltai e sorait elolvassa, az jobban megérti a reformáció gyors terjedését a nép között. A középkori egyház sokban eltért tanaiban a Bibliától, pénzügyi technikájával meg éppen lenyűgözte, rabbá tette az embereket. Csoda-e, ha örömmel fogadták mindenütt a szabadulást hirdető papokat?

Mint már említettem, a Bevezetésben a szentháromságról vitázik legtöbbször. Azt mondja többek közt, hogy úgy összeavarták a pápások az ő tudományukat, hogy ő maguk sem értik „Mert ezt mondják: Az Isten véghetetlen és megfoghatatlan, Ő ki legyen és micsoda legyen, azt senki meg nem tanulhatja, meg sem foghatja. Ezokáért az ember az Isten felől semmit ne tudakozzék, hanem hunyja be szömét és higgye el. De ha az Isten oly véghetetlen és megfoghatatlan, hogy az ember semmit sem tanulhat és tudhat, miért magyarázzátok tú oly bizonyos szólásoknak módjával az Istent? Hogy Állatja szerint egy. Szömélyi szerint pediglen hármass legyen? Miért hoztok annyi különbségeket az Állat között és a szömélyek között elő, ennyi sok terminusokkal és regulákkal? Melyik ördög tanított tüteket ezekre?...“ (35. lap.)

Nem foglalkozhatom részletesen az ő unitárius fel fogásával a szentháromságról, e rövid ismertetéssel csupán a figyelmet kívántam felhívni Heltai fejtegetéseire e tárgyban.

A munka főrészét a spanyol inkvizíció leírása teszi, ezt nagyjában a spanyol szerző után írta, itt inkább csak a nyelve és stílusa érdekli a mai embert.

Botár Imre

In memoriam E. M. Wilbur

Néhány hónappal ezelőtt közel kilencven esztendőskorában hunyt el E. M. Wilbur, az unitárius egyháztörténetírás legjelentősebb művelője.

1893-ban a Portland állambeli Oregon városka unitárius lelkészeként kezdi meg munkásságát és érdeklődése hamarosan az egyháztörténelem felé terelődik. Éveken át tanára, később igazgatója a Los Angeles melletti Berkeley-ben az unitárius teológiai fakultásnak. 1925-ben „Our Unitarian Heritage“ — A mi unitárius örökségünk címen összefoglalja a különböző országok unitárius mozgalmait. E mű 1937—38-ban Szent-Iványi Sándor magyar fordításában Kolozsvárt is megjelent. Wilbur, munkájának írása közben, megállapítja, hogy az eddigi munkák milyen kevéssé foglalkoztak az egész világ unitárius egyházainak a történetével. Ezért elhatározza, hogy élete további részét a feladat kidolgozásának szenteli. Több mint tíz nyelven — élő és holt nyelveken — tanulmányozza a forrásokat közben magyarul és lengyelül is megtanul. Feleségével együtt éveken át Európában tartózkodott és átbúvárkodta az angol, holland, olasz, svájci, német, cseh, lengyel, erdélyi és magyarországi könyvtárak unitárius és antitrinitárius vonatkozású anyagát. Rengeteg könyvet gyűjtött össze, melyek ma a Berkeley-i teológiai intézet könyvtárának díszai. Az unitárius irodalomra vonatkozóan ma ez a könyvtár a leggazdagabb.

Két évtizedes kutatómunkájának az eredménye a „History of Unitarianism“ az unitarizmus történelme; az első kötet 1945-ben, a második 1952-ben jelent meg, mindkettő az amerikai Harvard Egyetem kiadásában. E műveket lapunkban néhány évvel ezelőtt már méltattuk. E könyvek gazdag megállapításait ma már az egész világon idézik, ahol az unitarizmus és a korai anabaptizmus történetével foglalkoznak.

Wilbur történetírói munkássága természetesen nem mentes a tévedésektől. Dávid Ferencről rajzolt értékes képét mindig halványítja az, hogy Blandrata György tevékenységét — véleményünk szerint — túlértékelt. Igaz azonban a róla szóló azon megállapítása, hogy Dávid Ferenc az egyetlen a XVI. század nagy unitáriusai közül, aki a huszadik században is otthon érezhetné magát, mert eszméi messze meghaladták korát.

Wilbur szeretetreméltó emberi egyéniségét, szorgalmas segíteni akarását, jószándékát, írói munkásságának igazi értékeit örökre megőrizzük. Ferencz József

Dr. Czapik Gyula v. egri érsek, a katolikus püspöki kar v. elnökének halála alkalmából dr. Csiki Gábor püspöki helynök egyházunk nevében részvétét fejezte ki az érsekségnek. A részvétnyilvánításért dr. Hamvas Endre érseki adminisztrátor mondott köszönetet.

Dr. SZOLGA FERENC

tb. igazgató-tanár

Az egykori székelykeresztúri Unitárius Főgimnáziumnak 46 éven keresztül tanító, kimagaslóan kiváló és páratlan nevelői készséggel megáldott tanára 1956. május 21-én, rövid gyengélkedés után, 82 éves korában meghalt. Temetése május 23-án volt a székelykeresztúri unitárius templomból hatalmas gyászoló közönség részvétele mellett. Az elhunyt nagy családjának minden egyes tagja ott volt: az itthoniak, és azok is, akik határokon túl laknak. A gyászszertartáson Ekárt Andor esperes imádkozott. Utó Lajos tb. esperes mondott meg rázó és felemelő szép beszédet Ézs. 8; 16 alapján. Beszédének befejező részéből idézem: „Most pedig a Hargita gránitjából emlékkövet faragok. Rávéssem a história villódzó vésőjével a felírást: „Itt nyugszik Dr. Szolga Ferenc, Élt 82 évet és behintem lelkem aranyával, hogy messze, örökké ragyogjon. Ezt olvassátok. De ti: Férike, Bandi, Ilus és Buba, ti ne olvassátok. Ő egy titevek és bennetek él tovább“. Dr. Lőrinczi Mihály teol. tanár, prodekan az Egyház és intézményei nevében búcsúzott nagyon szeretett tanáratól. Péter Lajos ny. igazgató-tanár az egykori unitárius főgimnázium tanárai és az egykori munkatársak nevében mondott meghatódott és megható búcsúbeszédet. A sírnál Molnár István tanár és múzeum-igazgató, a volt tanítványok és tanárok nevében búcsúzott.

Dr. Szolga Ferenc kiváló tanár volt. Azok közé a kevesek közé tartozott, aki teljes lényével a nevelés ügyét szolgálta. Fegyelmező készsége többet ért, mint sok tudós nevelő, könyvtára menő írása. Dr. Szolga Ferenc tudós volt maga is, a keresztúri gimnáziumhoz a kolozsvári tudományegyetem tanársegédi székéből ment a természetrajz és földrajz katedrájára. Résztvett a gimnázium kifejlesztésének és hatalmas építkezéseinek hőskorában mindazokban a munkákban, amelyek ezt az iskolát annyi megpróbáltatás között kifejlesztették és megtartották. Határozott, nyílt, férfias egyénisége és tanítványaival szemben tanúsított atyai meleg szeretete avatták igazi nevelő tanárrá. Tanítványai közül többen messzi földről eljöttek temetésére. Azok, akik sok ország messzi tájain szóródtak szét, lélekben zarándokoltak el Keresztúrra, az alszögbe a harangszó hívására. 46 diáknemzedéket nevelt a természet és szülőföld rajongó szeretetére. Lehettek sokan tudományukat eredményesebben művelő tanárok, de tárgyát jobban átadni bizonyára dr. Szolga Ferenc tudta. Példásan felszerelt előadótermében délceg, egyenes alakja, boltozatos koponyája, mindent látó szeme, meleg hangja mindig lelkünkben él.

Szép családdal áldotta meg Isten. Gyermekai, unokái és dédunokái olyan nagy-családot alkottak körülötte, melyben ő volt a pátriárka. Ehhez a nagycsaládhoz csatlakozik a tanítványok dandárnyi serege. Szolga Ferenc dunántúli lelkész, András székelyudvarhelyi tisztviselő, Ilus ürmösi papné, és Buba, férjezett Páll Sándorné Budapesten, a felejthetetlen édesapát gyászolják Benne.

Meleg szívvel köszönjük a jó Istennek, hogy dr. Szolga Ferencet nekik és nekünk adta. Pihenése legyen csendes, emlékezete örökké áldott.

Dr. Lőrinczi Mihály

A Dávid Ferenc Teológiai Bizottság egyháztörténelmi vonatkozású előadássorozata keretében R. Filep Imre: Dávid Ferenc egyháza; Pethő István: Blandrata György és Hunyadi Demeter; Bencze Márton: Dávid Ferenc és követői 1592—1638-ig; Györfi István: Az 1638. évi dési egyesség és következményei; Ferencz József: Lengyel menekült unitáriusok érkezése Erdélybe; Szolga Ferenc: A kolozsvári templom és iskola küzdelmes sorsa; Huszti János: A világi elemek bekapcsolódása, 1718-ban egyházi életünkbe és dr. Csiki Gábor: Szentábrahám Mihály püspöksége alatti megújulás címen tartottak értékes előadást.

Szól a harang...

Szól a harang s mélyhullámú zengésével be-tölti a levegőget. Lassan, méltóságosan száll tova s vigasztaló hangja szétárad hegyen és völgyön s átrezdül minden emberi szíven. Szól a harang s ennek a hangnak mély bűgésében benne van minden feltörő vágy, minden sóvárgás, panasz és emberi sírás... S elhalkuló finom színei szétsu-gározzák a betelt remények és boldog örömök há-laimáját...

Ahol a harang szava csendül, onnan elröp-pennek az apró őrlő gondok, s átadják helyüket az Ég hívívőjének.

Felemelő érzés tölt el, amikor lelked megte-lik ezzel a hanggal. Ha örökre toppan be szíved-be, veled örül s megtisztítja örömdöt a földi sa-laktól; ha szomorú vagy, bizakodással tölt el s ha fáj az élet és elcsüggedtél, felemel abba a ma-gasságba, ahonnan a legtisztább vigasztalást kapod.

Szól a harang s úgy érzed, hogy elfeledett gyermekkorodnak drága emlékei simogatnak kö-rül s még friss a homlokodon Édesanyád elbo-esájtó csókja... Majd feltárlak lelki szemeid előtt szülőfalud lankás határa, amikor a nyári napok fáradságos munkája közben megálltál egy pilla-natra s füledbe esendült a déli harangszó. S em-lékezzél: milyen megbékítő, milyen boldog és el-ringató volt az esti harangszó. Egész napi tevé-kenységed jutalmát érezted benne. És elvonulnak előtled azok a fenségesen szép falusi vasárnapok, amikor lelked a harangszó minden kongására megremegett az örömtől. Sütött a nap, ragyogott az ég, virágillattól volt édes a levegő s mintha a teremtet világ is halkabban lélegzett volna, csak azért, hogy tisztább, zengőbb és szárnyalóbb legyen a harangszó.

Ebből a hangból csodálatos béke sugárzik. Ki-egyenlítő, megboesájtó és vigasztaló békesség. Megszületik a léleknek az a nyugalma, amelyben megtermékenyül minden szép gondolat és megiz-mosodik minden igaz szándék.

S tudod-e testvérem, miért szereted még a harangszót? Azért, mert ha életednek bármilyen helyzetében körülzeng téged, benső világodnak minden örömet és minden bánatát magával viszi s mire a végtelen rezgések útján az égi magassá-gokba ér, imává formálja és az Úr zsámolyára helyezi. Helyetted imádkozik, sokkal szebben-és sokkal eredményesebben, mint ahogy ezt Te meg tudod tenni.

Erre gondolj, ha életutadat járva, bárhol is füledbe cseng e drága hang... **Dr. Szabó István**

Dávid Ferenc könyvei és a Magyar Anekdóta kincs

Néhai Tóth Bélának, az egykori jeles írónak „Ma-gyar Anekdóta kincs” című közismert munkájában (428 oldal) olvashatjuk az alábbi, keserű mosolyt fakasztó és igen jellemző anekdotát.

Gróf B. József szerette a könyveket. Egyszer-más-szor sok pénzt is adott ki rájuk.

Történt, hogy nagyon drágán megvette Dávid Fe-renc beszédeit, ezt a szerfelett ritka régiséget.

Az ivrét alakú, keménykötésű könyv nem fért el a gróf könyvtárának negyedréti közé polcain: hát ott hevert egy szegletben.

A gróf egyszer meghagyta inasának, hogy könyve-ket költessen. Az inas mértéket vesz a polcokról, és meg-szabja, milyen magasra hagyja a könyvkötő a nyolcad és milyenre a negyedréteket. Ez utóbbiak közé sorozta Dávid Ferenc ritka könyveit is.

A könyvkötő szíve előre sajog a csonkítástól s kér-dést intéz az inashoz:

„Aztán csakugyan így kell annak lenni?”

„— Biz így, válaszol az inas, — nem különben.”

Az lett belőle, hogy a ritka könyvnek régi jó kötését lehúzták és a lapok alját egy nehény sorral együtt levágták. — „Akkor aztán Dávid Ferenc elfért a polcon”. (Zs. Gy.)

HÍREK

Victor James melbourne-i unitárius lelkész afia személyében kedves vendése volt egyházunknak. **James** afia az ausztráliai békemozgalom képviselőjében részt-vett a Béke Világtanács legutóbbi stockholmi rendki-vüli ülésén s az Országos Magyar Békettanács meg-hívására látogatott el hazánkba. **James** afia résztvett az április havi evangélizáción a Hőgyes Endre utcai gyü-lekezeti teremben, ahol dr. Csiki Gábor püspöki hely-nök üdvözölte meleg szavakkal. Megjelent továbbá a Nagy Ignác utcai templomban tartott istentiszteleten is. Április 27-én az Egyházköri Tanács teán látta ven-dégül **James** lelkész, aki fesztelen baráti beszélgetés keretében válaszolt az ausztráliai unitáriusok életére, valamint az ottani békemozgalom időszerű kérdéseire vonatkozóan hozzáfűzött kérdésekre. A teán jelen volt **Berki Feriz**, a magyar orthodox egyház adminisztrátora és felesége, valamint titkára. — **James** afia Budapestről Moszkvába utazott. Búcsúztatására a Férihegyi repülő-teren megjelent dr. Csiki Gábor püspöki helynök és dr. **Gálfalvy István** főgondnok.

Mrs. Gennep, a Szabadelvű Vallások Nemzetközi Szövetségének tisztviselője turistaként Hágából hazánk-ba érkezett. Budapesti tartózkodása alatt dr. Csiki Gá-bor püspöki helynök és felesége **Mrs. Gennepet** teán látta vendégül. A teán résztvettek a nagybudapesti lel-kipásztó afiai is.

Dr. Zsakó István egyházköri tanácsos afia nagy ér-deklődéssel kísért előadást tartott az országos orvos-történeti könyvtárban.

Szász János debreceni lelkész afiát a Magyar Nép-rajzi Társaság rendes tagjává választotta.

Kriza János „Székely népköltési gyűjtemény”. Ösz-szesítő válogatás a kiadott és kéziratok hagyatékából I., II. kötet — látott napvilágot a Magvető Könyvkiadó Vállalat kiadásában. A verses részt dr. **Gergely Pál** v. kolozsvári kollégiumunk egykori jeles diákja, a mesé-ket **Kovács Ágnes** gondozta.

Hódmezővásárhelyi egyházközségünkben pünkös-d ünnepén, **Füzesgyarmaton** pedig május 27-én tartott vizsgálószéket dr. Csiki Gábor püspöki helynök. Hód-mezővásárhelyi gyülekezetünkben ez alkalommal tar-tották meg a hagyományos „vásárhelyi búcsú”-t, ame-lyen a szórványhívek is nagy számban vettek részt. Ugyanekkor nyújtotta át a püspöki helynök a közel-múltban 50 éves szolgálati jubileumát ünnepelt **Boros Áron** énekvezérnek az Egyházköri Tanács által ado-mányozott aranyoklevelet. Az ünnepségek alkalmával megtartott konfirmáción 10 ifjút vettek föl a gyüleke-zet tagjai közé.

Dr. Fodor Henrik szombathelyi kutató tanár, aki a közelmúltban nyerte el a kandidátusi fokozatot az egyetemes történelem középkori részéből, — a kölni „Archiv für Kulturgeschichte” című folyóiratban ta-nulmányt írt „Dávid Ferenc a vallási türelmesség már-tirja” címen.

A **Hazafias Népfrent** kiadványaként „Hazádnak rendületlenül. A magyar nép Aranykönyve” címen megjelent, képekkel illusztrált albumszerű mű uni-tárius nagyjaink közül **Dávid Ferenc**, **Heltai Gáspár** és **Kriza János** munkásságát ismerteti és Dávid, vala-mint Kriza képét közli.

„**Kriza János emlékezete**”, továbbá az „Anyák nap-ja” jegyében megleghangulatú gyermekdelután volt a Nagy Ignác utcai gyülekezeti termünkben **Györfi István** lelkész vezetésével.

26 ifjú konfirmált budapesti gyülekezetünkben a pünkös-d előtti vasárnapon. A konfirmációi előkészítést, valamint a szószéki szolgálatot ez alkalommal **Pethő István** lelkész, egyházköri főjegyző végezte. A konfirmált ifjakra dr. Csiki Gábor püspöki helynök főpásztori áldását adta megszívlelésre méltó útmutatá-sok kíséretében. Az egyházközség előjárósága nevé-ben dr. **Lázár János** gondnok üdvözölte meleg szavak-kal a gyülekezet legifjabb tagjait.

Székely Sándor rákospalotai afia és felesége a kö-zelmúltban ünnepelte házassága 50. évfordulóját. Az

aranylakodalmas házaspár **Bencze Márton** lelkész kérte Istennek gazdag áldását. További tartós jó egészséget kívánunk k. afiainak.

Kocsordi egyházközségünkben az elmúlt tél folyamán hetenként tartottak nagyon látogatott vallásos estét. Május első vasárnapján volt a szokásos műsoros anyáknap ünnepség a gyülekezeti teremben. Május második vasárnapján folyt le a konfirmáció az ifjak által szépen feldíszített, zsufolásig megtelt templomban. Az ifjak szép, a templom stílusához illő virágvázat és faragásos virágtartókba diszes virágcserepeket ajándékoztak konfirmálásuk emlékére az egyházközségnek.

Pestszentlőrinci egyházközségünk június 10-én lélekemelő ünnepség keretében ünnepelte temploma felszentelésének 20. évfordulóját. Az ünnepi istentiszteleten imádkozott **Huszt János** helyi lelkész, prédikált **Pethő István** budapesti lelkész, egyházköri főjegyző. Az istentisztelet keretében konfirmálás is volt, amelyen 18 ifjú vált az ünneplő gyülekezet önálló tagjává. Az ifjak részére az urvacsorai szertartást **R. Filep Imre** budapesti lelkész végezte. Urvacsorával élt az egész népes gyülekezet, urvacsorai imát **Bencze Márton** lelkész mondott. Az egyházközség 20 évig volt hűséges egyházfiának, néhai **Molnár Pál**-nak emléktábláját dr. **Csiki Gábor** püspöki helynök szentelte fel, majd a gyülekezetre főpásztori áldását adta. A templomi ünnepség után népes közebéd volt, amelyen több, megleghangú pohárköszöntő hangzott el. A délutáni gyülekezeti összejövetelen **R. Filep Imre** lelkész evangélizált, **Pethő István** lelkész pedig, akinek érdemes munkásságához fűződik a templomépítés, ismertette a lőrinci egyházközség templomépítő hősi korszakát. **Seidel Jenő** és **Haffner Szabolcs** zongoraszámait, dr. **Sándor Zoltán** szavalata és **Berei Mária** éneke művészi színvonalat kölcsönöztek a nagyszerű estnek.

Duna-Tiszaközi Szórványegyházközségünkben június 17-én tartott esperesi vizsgálószéket dr. **Csiki Gábor** püspöki helynök és **Pethő István** egyházköri főjegyző. Az ünnepélyes istentiszteleten **Pethő István** prédikált, majd kezdetét vette a konfirmáció, amelynek során 11 ifjú vált a gyülekezet önálló tagjává. A konfirmációt **Bencze Márton** lelkész vezette. Az ifjakra dr. **Csiki Gábor** püspöki helynök adta főpásztori áldását, majd az egyházközség nevében **Buzogány Lajos** gondnok afia üdvözölte meleg szavakkal az ifjakat. A konfirmáció szertartás után **Bencze Márton** lelkész áldásban részesítette **Horváth Lajos** és felesége, rákospalotai afiait, házasságuk 25 éves fordulójára alkalmából.

A v. kolozsvári kollégiumunkban végzett vendiákok igen meleg hangulatú találkozót tartottak a Hőgyes utcai unitárius házban, június 17-én. A találkozót a templomban gyülekezeti evangelizáció előzte meg, amelyen dr. **Csiki Gábor** püspöki helynök, vendiák evangélizált, idézve az ősi iskola nemes szellemét. Dr. **Imreh Dénes** egyházköri főgondnok vendiák, az egyetemes egyház üdvözlését tolmácsolta, majd **Sz. Tompa Márta S. Nagy László** vendiáknak a vendiákokhoz intézett verses köszöntőjét adta elő. Dr. **Gyulay Zoltán**, Kossuth-díjas műegyetemi professzor, a kollégium 50 évvel ezelőtt végzett vendiákja, emlékbeszédében hódolt az ősi Alma Mater klasszikus hagyományai előtt, rendkívül találó képet festve. Dr. **Gál Kelemen** igazgatóról, aki évtizedeken keresztül állott a kollégium élén. **Gyallay Domokosné**, néhai **Iszlay Mártonnak**, a kollégium egykori énektanárának egyik egyházi énekét és néhai **Abrudbányai Ödön** vendiáknak megzenésített költeményét énekelte **Weress Ákos** orgonakísérete mellett. A zárzó keretében **R. Filep Imre** lelkész, vendiák tolmácsolta a budapesti egyházközség köszöntését az egybegyűlt vendiákoknak. A Himnusz hangjaival zárult ünnepség után a vendiákok több mint félszázados csoportja, népes gyülekezet élén, a „Ballag már a vendiák” és „Gaudeamus igitur...” szemekbe könnyeket csaló dallamai mellett vonult ki a templomból.

Az ünnepséget baráti hangulatú társasvacsora követte. A vacsorán dr. **Gyulay Zoltán** pohárköszöntőben üdvözölte a kollégium egyetlen jelenlévő tanárát: **Gyallay Domokost**, a kiváló író, aki különben maga is a kollégium vendiákja volt. Üdvözlő iratot intéztek a vendiákok dr. **Kiss Elek** püspökhöz és a kollégium Er-

délyben élő v. tanáraihoz. A kolozsvári vendiáktalálkozó keretében tartották találkozójukat azok a vendiákok is, akik ezelőtt 40 évvel érettségiztek a v. székelykeresztúri főgimnáziumban.

HALOTTAINK **Barabás Tibor** ny. tanügyi főtanácsos; **Klopfer Sándor** afia Budapesten elhunyt. **Dr. Supka Géza** afia a Nemzeti Múzeum ny. főigazgatója, a „Világ” c. napilap v. főszerkesztője, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, akit a Népköztársaság Elnöki Tanácsa több évtizedes tudományos munkásságának elismerésül nemrég a Munka Erdemrenddel tüntetett ki, — Budapesten elhunyt. A kiváló tudóst nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra. A gyászszertartást **R. Filep Imre** lelkész végezte. **Jakab P. Sándor** afia, kocsordi egyházközségünk érdemes tb. presbitere Kocsordon; **Tamási Márton Miklós** afia debreceni egyházközségünk buzgó presbitere Debrecenben; **Szász Árpád** afiai Felsőgödön elhunyt. **M. Kiss Lajosné** szül. **Gelei Julia** az abrudbányai Gelei család áldozatkész tagja, **M. Kiss Lajos** ny. tanár, Abrudbánya története jeles írójának felesége Miskolcon elhunyt. Id. **Sári József** afia felesége **Gacsári Emma** Füzesgyarmaton tragikus körülmények között váratlanul elhunyt. Áldás emlékükre.

ERDÉLYI POSTA

22 erdélyi lelkész „Szószéki Munkaközösséget” alakított. Havonként 2–3 beszédet tesznek közzé, s célul tűzték ki „Unitárius Agendás” könyv kiadását is.

Simén Domokos székely-káli lelkészt, Adámosra helyezték át. Az új lelkészt dr. **Kiss Elek** püspök iktatta be. Ugyancsak a püspök iktatta be **Kiss Domokost** a kadácsi lelkészi állásba.

A Magyar Autonóm Tartomány Filharmonikus zenekara nagy sikerrel mutatta be **Zoltán Aladár** kiváló fiatal zeneszerző. **Zoltán Sándor** humoródszentmártoni lelkész afia fiának „Nyitány”-át. **Zoltán Aladár** igen jó ismerője a klasszikus hagyományoknak, művében egyesíti a klasszikus hagyományok eredményeit a zeneszerzés modern technikájával. — Eddigi munkásságának középpontjában a népdalok feldolgozása állott, ez a legújabb zenekari műve arról tanúskodik, hogy a fiatal zeneszerző jó érzékkel alkot epikai jellegű zenét, lebilincselő „elbeszélő” — írja a bemutatóról szóló elismerő hazai zenekritika.

Nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra **Vári Domokost**, a humoródszentpáli gyülekezet költő lelkületű lelképásztort, akinek különösen a családi élet élményeivel kapcsolatos versei megkapóak. Versei „Lélekhangok” és „Vallomások” címen könyvekben is megjelentek. **Kopársóánál Kelemen Imre** oklándi lelkész méltatta érdemét a főhatóság és az egyházkör nevében **Végh Mihály** egyházköri jegyző humoródújfalvi lelkész, a lelkészársak nevében **Zoltán Sándor** humoródszentmártoni lelkész, az egyházközség részéről pedig **Sándor János** gondnok vett búcsút a kiváló lelképásztortól.

Ifj. **Báró József** recsenyédi lelkész április 29-én vett búcsút egyházközségétől és május 6-án tartotta beköszöntőjét Humoródszentpálon.

Özv. dr. Kauntz Józsefné Engel Ella, v. erdélyi nőszövegünk egyik legtevékenyebb munkatársa, több értékes vallásos tanulmány írója és idegen nyelvből átültetője, Kolozsvárott meghalt.

Özv. Benke Elekné Benczédi Erzsébet ny. tanítónő Siménfalván elhunyt. A község lakosságának őszinte részvéte kíséerte utolsó útjára a vonzó egyéniségű, jóságos „tanító néni”-t. Áldás emlékére.

Bágyonban is megtartották az Anyák napját. **Rostás Dénes** szentmihályfalvi lelkész prédikált. Istentisztelet után vallás-vizsga volt.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör

Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr. Csiki Gábor**.

Évi előfizetés díja: 6 forint.

Bt

Budai ny.

Józan György
Budapest

XII Némethölgyi u. 95